

รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*

The Formats and Operation Process of Agro-tourism

ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป**

บทคัดย่อ

ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลายรูปแบบ เช่น การชมสวนผลไม้ การศึกษาการเพาะปลูก เป็นต้น ซึ่งการแบ่งเกณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่าสามารถแบ่งได้ตามขนาดพื้นที่ ลักษณะเจ้าของกิจการ ลักษณะกิจกรรมการเกษตร และลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งเกษตรกรที่จะเริ่มดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเลือกรูปแบบตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามขนาดพื้นที่ และเงินทุน แหล่งที่ตั้ง การตลาด ผลผลิตทางการเกษตรที่มี ซึ่งการเริ่มประกอบการนั้นสามารถดำเนินการและสามารถประเมินความเป็นไปได้ด้วยตนเอง ตามหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยผลสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การสร้างรายได้เพิ่มเติมจากการประกอบเกษตรกรรมหลักในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

Nowadays, agro-tourism can be found in many formats, such as the orchards tour, the study of planting. The sources of agro-tourism are divided into different ways such as the size of tourist places, tourism business owners, agricultural activities, and characteristics of tourists. However, the farmers can select appropriate methods by themselves depending on location, capital, marketing, and their agricultural products. The possibilities of operation can be evaluated by themselves. According to the foundation principles of agro-tourism and tourists' expectation, the success of agro-tourism is to create additional incomes from the current main agriculture.

Keywords: Agro-tourism, format of agro-tourism

* บทความวิชาการด้านการท่องเที่ยว

** อาจารย์สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน e-mail:nattapong.ch@spu.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีมูลค่าการส่งออกอาหารและสินค้าเกษตรเป็นอันดับที่ 8 ของโลก และส่งออกข้าว กุ้ง และไก่เป็นลำดับที่ 1 ของโลก (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ประเทศไทยมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมดประมาณ 208,448 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 40.62 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และเป็นพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 152,000 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 29 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยสินค้าส่งออกของไทยได้แก่ ข้าว ผัก และผลไม้ต่าง ๆ เนื้อหมู เนื้อไก่ และสินค้าอาหารส่งออก เช่น สับปะรด กุ้งแช่แข็ง

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เกษตรกรไทยทั่วทุกภาคประสบปัญหาความแปรปรวนของธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง โรคระบาด เป็นต้น และปัญหาราคาสินค้าเกษตรและคุณภาพผลผลิตตกต่ำ แต่ปัจจัยการผลิตภาคเกษตรกับมีแนวทางที่ตรงกันข้ามครอบคลุมเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้ต่ำ มีภาวะหนี้สินมาก รายได้น้อย แต่มีค่าใช้จ่ายสูงทุกรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนภาคการเกษตร โดยผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเกษตรอุตสาหกรรม การนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป และพัฒนาการทางการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวไร่ร้อน ชมการผลิตไวน์ การนำชมสวนทุเรียน มังคุด มะม่วง เป็นต้น

รูปแบบการทำเกษตรของประเทศไทย แบ่งเป็นหลักๆ ได้แก่ การทำนา การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมงและการเกษตรผสมผสานในการทำนา แต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามสภาพของดินฟ้าอากาศ และสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ ส่วนใหญ่มีมากในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสานส่วนการเกษตรผสมผสาน คือการปลูกพืชมากกว่า 1 อย่างผสมผสานกันเป็นระบบไร่นาสวนผสม (Mixed/Diversified/Polyculture Farming System) และระบบเกษตรผสมผสาน (Integrated Farming System) เป็นระบบการเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตหลายๆ กิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคหรือลดความเสี่ยงจากราคา ผลผลิตที่ไม่แน่นอนในแต่ละฤดูกาลผลิต

ปัญหาผลิตภาพการผลิตต่ำ (Low Productivity) ปัญหาหลัก ๆ ที่ทำให้ผลิตภาพการผลิตต่ำ ประกอบด้วย (ประสพท เกศพิทักษ์, 2555)

1. **ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม** การใช้ที่ดินต่อเนื่องเป็นเวลานานโดยขาดการบำรุงรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ผืนดินเสื่อมโทรมลง นอกจากนี้การนำผลผลิตออกไปและเศษเหลือไปใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมพลังงานชีวมวล (เศษเหลือ biomass) ในด้านพลังงานก็ทำให้ดินเสื่อมโทรมอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะปริมาณอินทรีย์วัตถุลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอินทรีย์ต่ำกว่าร้อยละ 0.6 ทำให้การใช้ธาตุอาหารและปุ๋ยในดินขาดประสิทธิภาพ

2. **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก** ผลกระทบต่อการเป็นอยู่ของมนุษย์ชาติที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรเพื่อมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและอ้อม คือความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศเพิ่มขึ้น ทั่วโลกประสบปัญหาน้ำท่วมฉับพลันและฝนแล้งในเวลาเดียวกัน ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและสินค้าเกษตร

3. **ขาดการใช้เทคโนโลยี** ขาดการบูรณาการทางเทคโนโลยีให้อยู่ในภาพรวมที่ง่าย สะดวก กับการใช้ ประกอบกับการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับสูง เทคโนโลยีหลายชนิดดีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรตามระบบ

GAP (Good Agricultural Practices, Good Aquatic Practices และ Good Animal Practices) ที่เป็นมาตรฐานสมัครใจ แม้ว่าจะควรเป็นมาตรฐานบังคับเพราะเกิดประโยชน์ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เพราะมาตรฐาน GAP ครอบคลุมถึงการเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม การจัดการดิน การดูแล (ใช้ปุ๋ย การควบคุมแมลงศัตรูพืช) อย่างถูกต้อง เก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุ มีระบบขนส่งที่ไม่ปนเปื้อน สุดท้ายมีการเก็บสินค้าคงคลังอย่างถูกต้อง เพื่อให้ทรงคุณภาพนานที่สุด อาจกล่าวได้ว่า GAP ผู้ผลิตปลอดภัย ผลผลิตมีประสิทธิภาพ ผู้บริโภคก็ปลอดภัยด้วย

4. ปัญหาการถือครองที่ดิน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาผลผลิตทางการผลิต เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินของตนเอง ไม่มั่นใจกับการลงทุนในผืนดินที่ได้เช่าทำการเกษตร ในปี 2553 พบว่าพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 151.9 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.37 เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการทำไร่และทำสวนประมาณ 35 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.37 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวชมชนภาคเกษตรกรรม จากความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรและความสวยงามตามธรรมชาติของเรือสวนไร่นาจึงเป็นจุดแข็งในการที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยรวมถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2552) ปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งประเทศมีกว่า 776 แห่ง

ตารางที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคต่างๆ

ภาค	จำนวนจังหวัด	จำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	คิดเป็นอัตราส่วน
เหนือ	9	158	1 : 17.56
ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	131	1 : 6.55
กลาง	22	203	1 : 9.23
ตะวันออก	7	136	1 : 19.43
ตะวันตก	5	62	1 : 12.4
ใต้	14	86	1 : 6.15
รวม	77	776	1 : 10.08

ที่มา: ดัดแปลงจากกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2555)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการรวมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวผสมผสานกับการเกษตร ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวควบคู่ความรู้ด้านการเกษตร” และเป็นการรวมเอาความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผนวกรวมเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมการท่องเที่ยว (2552: 1) ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544: 1) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในการสวนเกษตร ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ แห่งนั้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ทำให้ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ นั้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมการท่องเที่ยว (2552: 2) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกตามลักษณะและขนาดของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะกิจกรรมการเกษตรหลัก สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ การเพาะปลูกการเลี้ยงสัตว์ การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรแบบผสมผสาน
2. แบ่งตามลักษณะเจ้าของกิจการ และการบริหารจัดการ สามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเภท คือ โครงการตามพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ บริหารจัดการโดยภาครัฐ (หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชนและบุคคลทั่วไป
3. แบ่งตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดตามขนาดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งได้ 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ (51ไร่ขึ้นไป) ขนาดกลาง (21-50ไร่) และขนาดเล็ก (ไม่เกิน20 ไร่)

ส่วนงานวิจัยของเทพกร ณ สงขลา (2554) ได้นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับประเภทของนักท่องเที่ยว และลักษณะกิจกรรมการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่ เน้นกิจกรรมการสาธิต ได้แก่ ฟาร์มเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และแปรรูปอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเตรียมขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และต้องการประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมดมีกิจกรรมการให้ความรู้ แต่ไม่ใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้นที่เน้นกิจกรรมการใช้ความรู้ทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ มีการเตรียมสถานที่ การบรรยายและวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทแบบนี้เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตร แต่โดยภาพรวมแล้วการจำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว มีใช้กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่รวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อการจำหน่าย โดยมีการสาธิตการแปรรูปขนมชนิดต่างๆ ร่วมด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และฟาร์มเพาะเห็ดเกษตรกรจากพื้นที่ต่างๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้นอกจากจะให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงผึ้งและการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจดังกล่าว

นอกจากนี้งานวิจัยจากต่างประเทศได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่แหล่งท่องเที่ยวโดยตรง เช่น การเก็บผลไม้ที่สวนผลไม้ การตัดกิ่งต้นคริสต์มาส เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบให้ความรู้ เช่น ทัศนศึกษาของนักเรียน และกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบให้ความบันเทิง เช่น ไร่ข้าวโพด ฟาร์มแกะ ฟาร์มเลี้ยงม้า บ่อตกปลา ที่ล่าสัตว์ เป็นต้น

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบมีที่พัก ซึ่งจะมีการจัดที่พัก พร้อมอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเที่ยวชม เช่น ที่พักพร้อมอาหารเช้า ค่ายพักแรม ปิกนิก การจัดงานวันเกิด วันแต่งงาน เป็นต้น

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Katherine L. Adam, 2004), (Pandurang Taware, 2000) ได้แบ่งหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. มีบางสิ่งให้นักท่องเที่ยวชม เช่น สัตว์เลี้ยง นก แปลงเพาะปลูกพืชผักสวนครัว อุปกรณ์การเกษตร สมัยก่อน โรงนา แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งเล็กน้อยที่นำเสนอให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ก็มีวัฒนธรรมประเพณี การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมืองซึ่งสามารถนำมาแสดงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยวในการมาเยี่ยมชมได้

2. มีบางอย่างให้นักท่องเที่ยวทำ ในการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การเก็บผลไม้ตามฤดูกาล การตอนกิ่งพันธุ์ไม้ ชีวมา ชีวควาย การประกอบอาหาร และการเล่นเกม และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสุขสันทนาการของนักท่องเที่ยว

3. มีบางสิ่งให้นักท่องเที่ยวซื้อ สินค้าที่นำมาจำหน่ายนั้น ผู้ประกอบการสามารถนำผลผลิตทางเกษตรมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น น้ำดื่มสมุนไพรต่าง ๆ หรือน้ำดื่มเย็น ๆ และรวมถึงการจำหน่ายอาหารและขนม ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) สินค้าที่ระลึก เพื่อให้นักท่องเที่ยวจดจำประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้ตลอดไป

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Pandurang Taware. (2000) ได้กำหนดขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน โดยมีขอบเขตบริบทตามรายละเอียด ดังนี้

1. เป็นช่องทางที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ ต้นทุนด้านอาหาร ที่พักแรม นันทนาการ และการท่องเที่ยวมีต้นทุนต่ำบนพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันแนวคิดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกจำกัดเพียงในเมืองและระดับประชากรที่มีรายได้สูง ซึ่งมีสัดส่วนจำนวนน้อย อย่างไรก็ตาม แนวคิดการท่องเที่ยวต้องตอบสนองต่อประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประสิทธิผลของต้นทุน

2. ความน่าสนใจของอุตสาหกรรมเกษตรและวิถีชีวิตชนบท ดึงดูดให้ประชากรในเมืองใหญ่ให้ความสนใจในวิถีชีวิตชนบท ได้แก่ อาหารพื้นเมือง พืชพันธุ์ สัตว์ ผลิตภัณฑ์จากไม้ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวข้องกับเกษตรกร การเกษตร หมู่บ้าน เป็นสิ่งเหล่านี้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากเมืองใหญ่เดินทางมาเยี่ยมเยือน

3. มีความต้องการอย่างมากของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่จัดโดยชาวชนบทหรือหมู่บ้านเกษตรโดยประชากรทุกวัยสามารถเข้าร่วมได้ ได้แก่ พวกเด็ก ๆ วัยรุ่น วัยกลางคน ผู้สูงอายุ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าแบบอื่น ๆ

4. การใส่ใจในสุขภาพของประชากรในเมืองใหญ่ การดำเนินชีวิตแบบสมัยใหม่ก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงาน การเดินทาง ดังนั้นพวกเขาจึงแสวงหาวิถีชีวิตที่สงบสุข อายุรเวท คือ การแพทย์ทางเลือก การดูแลสุขภาพและจิตใจพร้อมกัน ทุกกิจกรรมและทุกช่วงเวลาของชีวิต การใช้สมุนไพร อาหารปราศจากสารพิษ การพักผ่อน เป็นวิถีทางที่พวกเขาเหล่านั้นมองหา เพื่อแก้ไขปัญหาความเครียดจากเมืองใหญ่

5. ความสนใจในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ นก สัตว์ต่าง ๆ พืชพันธุ์ ภูเขา น้ำตก สภาพแวดล้อมแบบนี้มีความแตกต่างจากสภาพแวดล้อมในเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวแสวงหาเพื่อความสุข ที่หาไม่ได้ในเมืองใหญ่

6. ที่พักแบบรีสอร์ท และเมืองที่ห่างไกลจากความพลุกพล่านของผู้คน เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว

7. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ความรู้เรื่องราวชีวิตชาวชนบท และความรู้เรื่องกิจกรรมแก่เด็กนักเรียนในเมือง ซึ่งการท่องเที่ยวเช่นนี้เป็นตัวเลือกที่ดีแก่พวกเขาที่จะได้ประสบการณ์โดยตรงจากการสัมผัสชีวิตชาวชนบท

8. การต้องการความสงบ สันติ ชีวิตสมัยใหม่ซึ่งมีความหลากหลายทางความคิดและมีกิจกรรมที่หลากหลายเหล่านั้น บังคับชนพยายามที่จะทำงานหลาย ๆ อย่างเพื่อหารายได้มาจุนเจือ ดำรงชีวิต และแสวงหาความสะดวกสบายต่าง ๆ ที่จะหาได้ การท่องเที่ยวเป็นวิธีการค้นหาสถานที่สงบสันติ สิ่งเหล่านี้สามารถพบได้ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. โอกาสจากการมีรายได้มากขึ้น จากหลากหลายทางที่ไม่ใช่จากผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการยังสามารถมีรายได้เพิ่มจากการแปรรูปสินค้าเกษตร การเก็บค่าเข้าชม การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
2. รายได้เพิ่ม แต่ไม่ต้องเพิ่มที่ดินทำกิน โดยการนำทฤษฎีเกษตรผสมผสานมาปรับใช้ในพื้นที่ทำกินที่ไม่อยู่จำกัดหรือมีขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพ มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตที่หลากหลาย
3. เมื่อเทียบกับตลาดสินค้าแบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำเสนอวิธีการใหม่ของการตลาดผลิตภัณฑ์และบริการที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม
4. โอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ จากทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่แล้ว
5. เป็นการสร้างกิจการ เพื่อครอบครัวและลูกหลานในอนาคต เป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดให้คนหนุ่มสาวเดินทางกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น
6. เป็นธุรกิจหนึ่ง ที่ผู้เกษียณอายุ สามารถดำเนินการได้เอง
7. เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคนที่สนใจเรื่องการเพาะปลูก การเกษตร ทั้งตัวเกษตรกรเอง นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ที่อยากศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมด้านการเกษตร หรือความรู้การเลือกซื้อสินค้าการเกษตร การจัดเก็บ เป็นต้น
8. แสดงวิธีการดูแลและป้องกันผืนดินและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพื้นที่สีเขียว โดยการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดปัญหาการขายที่ดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาในท้องถิ่น
9. เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราววิถีทางทำเกษตรกรรมทั้งสมัยโบราณ และสมัยใหม่ด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปลูกข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เป็นต้น

สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. นักท่องเที่ยวคาดหวังประสบการณ์ทุกอย่างที่จะได้รับการเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่ ความเป็นมิตร บรรยากาศแบบชนบท การต้อนรับแบบวิถีชาวบ้าน สินค้าทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ
2. ได้รับประสบการณ์จริง ๆ และมีที่นันทนาการ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวว่าจะได้พบกับสิ่งแปลกใหม่หรือสิ่งที่ไม่สามารถพบได้ในที่อื่น เช่น พันธุ์พืชเฉพาะถิ่น อาหารเฉพาะถิ่น เช่น แกงชาหมูปะพะมวง เป็นต้น

3. ออกจากสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ที่มีแต่ความเครียด ด้วยวิถีชีวิตคนในเมืองและการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เพื่อลดความเครียดจากการทำงาน และปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

4. ทราบวิถีชีวิต การดำรงชีพของเกษตรกร ซึ่งบางรายมีการสืบทอดการทำเกษตรกรรมมา 3-5 รุ่นแล้ว เป็นการเรียนรู้ถึงประวัติชีวิต และการสืบทอดดำรงอาชีพทางการเกษตรที่มีมาช้านาน

5. มีส่วนร่วมและได้เห็นการปลูกพืชว่าเติบโตมาด้วยวิธีการใด เป็นกิจกรรมหนึ่งในการเรียนรู้ทางการเกษตร คือ นักท่องเที่ยวจะสามารถร่วมปลูกพืชหรือได้รับความรู้ใหม่จากพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศหรือเฉพาะถิ่น และกระบวนการดูแลรักษาต้นไม้ การเก็บเกี่ยว

6. ได้รับประสบการณ์จากวัฒนธรรมและมรดกท้องถิ่น ซึ่งวิถีชีวิตคนในเมืองและการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ ทำให้นักท่องเที่ยวแสวงหาสิ่งดั้งเดิมที่ไม่อาจพบได้ในเมือง

ประโยชน์ที่เกษตรกรคาดว่าจะได้รับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wolfe and Bullen, 2009)

1. การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากเกษตรกรรมหลัก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายได้เองและยังสามารถจำหน่ายสินค้าได้ที่สวนโดยตรง

2. ความท้าทายและความพึงพอใจในการดำรงชีพแบบนี้ เป็นสิ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับเกษตรกรและลูกหลานในอนาคตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นการสร้างงานภายในท้องถิ่น ป้องกันแรงงานหนุ่มสาวไปทำงานนอกพื้นที่

3. การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้นกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เกิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ ก่อน แล้วค่อยขยายสู่กว้างในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ซึ่งการเริ่มดำเนินการนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากบุคคลรายเดียวหรือการรวมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อดำเนินการในระยะแรก

5. แหล่งท่องเที่ยวมีปริมาณน้อย แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีจำนวนมาก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นตลาดที่น่าสนใจในปัจจุบัน ภาวะตลาดอิ่มตัวและการแข่งขันยังมีน้อย อัตราการเติบโตยังคงต่อเนื่องและมีู่ทางที่สดใส สำหรับเกษตรกรที่คิดอยากลงทุนด้านนี้

6. ราคาจำหน่ายสมเหตุสมผล ไม่แพงเกินไป ในส่วนนี้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายได้เอง และจำหน่ายได้ทั้งปลีกและส่ง ซึ่งสามารถจำหน่ายสินค้าที่สวนโดยตรงได้ ลดปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำและผลผลิตล้นตลาดในช่วงฤดูผลผลิต

กระบวนการเข้าสู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่

จากการศึกษาค้นคว้าของ (Diane Kuehn, Duncan Hilchey, Douglas Ververs, Kara Lynn Dunn, Paul Lehman, 2000: 3-4) ได้แนะนำกระบวนการเป็นผู้ประกอบการใหม่ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการเริ่มต้นสู่ผู้ประกอบการรายใหม่นั้น เกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านการเงินและ

ความคิดเห็นที่หลากหลาย ดังนั้นก่อนที่จะลงทุนทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการรายใหม่ควรที่จะมีการประเมินในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากรที่มี การดำเนินงานด้านการตลาด การเงิน ทรัพยากรที่มี การประเมินความเป็นไปได้ และการดำเนินการตามมาตรฐานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ภาษี เป็นต้น โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

การประเมินตนเอง การประเมินนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการต้องประเมินในรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่า ทำไม่ถึงควรทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มีทักษะและมีทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้การจัดลำดับลำดับความสำคัญของเป้าหมายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละคนอาจจะมีคาดหวังไม่เหมือนกัน ผู้ประกอบการอาจจะกำหนดเป้าหมายอันดับแรก คือรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของกิจการ/สวนผลไม้

แรงงาน การบริหารสินค้าคงคลังและทักษะ สิ่งเหล่านี้สมาชิกในครอบครัวสามารถเป็นแรงงานที่สำคัญและมีประสิทธิภาพที่จะนำมาช่วยในการดำเนินงาน และความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ว่าเป็นสวนขนาดเล็กหรือขนาดกลาง ซึ่งแรงงานภายในครอบครัวจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนได้อย่างมากในการแข่งขัน

การประเมินตลาด ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ ซึ่งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่สนใจและเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเฉพาะนั้น มีจำนวนน้อย ดังนั้นเมื่อกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายแล้ว เป็นไปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นอาจจะไปทับซ้อนกับกลุ่มเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้การหาข้อมูลนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องยากมาก เพราะนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางมาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น อาจเดินทางมาท่องเที่ยวที่อื่น ๆ ด้วย เช่น ทะเล แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ เป็นต้นซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรรมที่สามารถทราบข้อมูลผู้ซื้อและจำนวนได้แน่นอน ทำให้คาดการณ์ล่วงหน้าได้ดีกว่า

ส่วนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นรวมถึงการให้บริการหรือประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ รวมทั้งสินค้าของที่ระลึกอย่างไรก็ตามคำถามที่จะต้องตอบอันดับแรก คือ ตลาดรวมที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จะซื้อที่ไหน เมื่อไร อย่างไร โดยเฉพาะสินค้าชนิดพิเศษที่มีจำหน่ายเฉพาะที่นี้เท่านั้น

การส่งเสริมการตลาด โดยใช้จดหมายข่าวนิตยสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สมาคมการค้าหรือการโฆษณาผ่านสื่อเฉพาะกลุ่ม

หลังจากระบุตลาดกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้ประกอบการจะเห็นภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ชัดเจนขึ้นซึ่งมีรายละเอียดอีกส่วนหนึ่งที่ต้องพิจารณาได้แก่ ข้อกำหนดของผู้เข้าชมตัวผลิตภัณฑ์ รวมถึงปริมาณและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ (ขนาด สี ราคา น้ำหนัก ฯลฯ) บรรจุภัณฑ์และการขนส่ง ปริมาณความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากก็เป็นสิ่งสำคัญ การประสานงาน ระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลิตภัณฑ์มีอายุการเก็บจำกัด เช่น ผลไม้ตามฤดูกาลหรือดอกไม้ตัดดอก นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสินค้าหรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง หากมีธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ อยู่แล้วในพื้นที่นั้น สิ่งที่เกษตรกรสามารถเพิ่มเติมได้ เพื่อการแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ ในการแข่งขันเชิงธุรกิจ คือ คุณภาพบริการและคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีเฉพาะแต่แหล่งท่องเที่ยวนี้เท่านั้น เช่น "ฟาร์มโชคชัย"

“สวนสุภัทราแลนด์ สวนป่าขึ้น ยายดา จังหวัดระยอง” เป็นตัวอย่างที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่มีการแข่งขันกันเอง

การประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ การศึกษาประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนเริ่มโครงการใด ๆ ควรทำการศึกษาถึงความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งก่อนดำเนินการ เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เป็นต้น ระหว่างดำเนินการ เช่น การทบทวนแผน การประเมินผลดำเนินงาน เป็นต้น และเริ่มดำเนินธุรกิจแล้ว เช่น การดูจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นต้น ความเสี่ยงของโครงการ รวมทั้งผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ เน้นการใช้เทคนิคและลดความกังวลเรื่อง การเงินขององค์กร การคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่นำมาปลูกหรือต้องซื้อเพิ่ม การเก็บเกี่ยว บรรจุภัณฑ์และการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการแก่นักท่องเที่ยว รูปแบบเว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์จากที่อื่น ๆ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ จะมีผลิตภัณฑ์พิเศษของตนเองและเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นเองด้วย

การประเมินโครงการมีประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการ เพื่อศึกษาดูว่าก่อนดำเนินการในโครงการใด ๆ นั้น ก่อให้เกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost effectiveness) หรือก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง

การประเมินด้านการเงิน งบประมาณดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะต้องมีการกำกับดูแลอย่างระมัดระวัง งบประมาณควรลงรายละเอียดให้ครบถ้วนตามมาตรฐานบัญชี เช่น ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร (รวมดอกเบี้ย) และคาดการณ์ผลกำไรสุทธิ รายได้จากสินค้าคงคลัง การเก็บรักษาและระยะเวลาที่เหมาะสมในการจำหน่ายต้องสอดคล้องกับฤดูกาลและปริมาณนักท่องเที่ยว เพื่อลดความเสียหายและทำกำไรได้มากที่สุด เช่น ปริมาณเท่าใดที่เหมาะสมและเพียงพอ เวลาใดที่ควรจำหน่ายเป็นสิ่งสำคัญหลักของเกษตรกรโดยผู้ประกอบการต้องถามตัวเองต่อไปว่า "ผมสามารถทำเงินได้มากกว่าที่อื่น ๆ หรืองานที่มีอยู่หรือองค์กรอื่น ๆ" และ "การเป็นเจ้าของของตัวเอง หรือการทำงานอยู่ที่บ้าน เพื่อแลกกับค่าจ้างที่ต่ำกว่า"

การเข้าสู่ผู้ประกอบการอย่างแท้จริง

ในขั้นตอนนี้เกษตรกรต้อง ตรวจสอบองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ว่าครบถ้วนหรือไม่ และทำการตรวจซ้ำในรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้ง โดยมีแบบตรวจสอบ ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา มีความพร้อมและสมบูรณ์ที่จะรองรับการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเราแล้วหรือไม่ หากเส้นทางที่จะเข้าแหล่งท่องเที่ยวมีสะพาน ควรมีป้ายระบุให้นักยานพาหนะที่สามารถรองรับได้ เพื่อป้องกันการบรรทุกน้ำหนักเกิน
2. มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน ตลอดเส้นทาง และกำจัดสิ่งกีดขวางเส้นทาง การบดบังป้ายบอกเส้นทาง และไม่ควรติดตั้งป้ายบดบังการมองเห็น โดยเฉพาะทางเข้า-ออก สวนแหล่งท่องเที่ยว ป้ายเตือนต่าง ๆ ที่ระบุถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตาม หรืออาจได้รับอันตราย หากฝ่าฝืน เช่น
3. ทางเข้า-ออก ควรมีความกว้างที่พอเหมาะ สามารถรองรับรถยนต์ และรถโดยสารไม่ประจำทางได้ และควรมีที่จอดรถที่เพียงพอและปลอดภัย และอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวเกินไป
4. ควรมีแผนรองรับการจราจร อุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น สถานีน้ำมันที่ใกล้ที่สุด ที่เติมลมรถยนต์ โรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด สถานีตำรวจ หากเกิดเหตุฉุกเฉิน

5. ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากร เช่น อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการให้ความสะดวก กรณีช่วงมีเทศกาลหรือนักท่องเที่ยวเดินทางมาจำนวนมาก ความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตจากผู้ร้าย สัตว์มีพิษ การฉ้อโกงนักท่องเที่ยว

6. มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ สะอาดและปลอดภัย ได้แก่ ห้องสุขา ห้องอาหาร

บทสรุป

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลายรูปแบบโดยอิงอาศัยลักษณะเจ้าของกิจการ ลักษณะกิจกรรมการเกษตร ขนาดพื้นที่ และลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรสามารถขยายการทำเกษตรจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมหรือเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ตามสภาพพื้นที่ ความเหมาะสมของตัวเกษตรกรเอง และตามหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยขั้นตอนการเข้าสู่ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายใหม่นั้น เกษตรกรเพียงดำเนินการขยายหรือปรับเปลี่ยนพื้นที่หรือกิจกรรมทางการเกษตรบางส่วน เช่น การปรับการเพาะปลูกเชิงเดี่ยว เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน การจำหน่ายแบบขายส่ง มาเป็นการขายปลีกและการแปรรูปสินค้า และจำหน่ายโดยตรงที่แหล่งท่องเที่ยว เน้นคุณภาพสินค้ามากขึ้น เพื่อสามารถกำหนดราคาได้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพ ใช้การตลาดแบบบูรณาการ การใช้แรงงานท้องถิ่น เน้นความปลอดภัยในสินค้าและการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบและยั่งยืน โดยเกษตรกรเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดรายได้ นอกภาคการเกษตรส่วนหนึ่ง และเกิดการพัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระหว่างเกษตรกรด้วยกันที่มาเยี่ยมชม ผลของการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดความร่วมมือกันภายในครอบครัว ชุมชน ตำบล และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรเกษตรภายในท้องถิ่น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวกลายเป็นความโดดเด่นของท้องถิ่นและตัวเกษตรกรเอง ลดปัญหาแรงงานย้ายถิ่น และเป็นการรักษาพื้นที่สีเขียวและการทำการเกษตรไว้สู่รุ่นลูกหลานด้วย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการท่องเที่ยว (2552). คู่มือการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). เอกสาร “สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2554” กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2552). เอกสารวิชาการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเกษตร. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- เทพกร ณ สงขลา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชนชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – กันยายน 2554.
- ประสาธ เกศพิทักษ์ (2555). สินค้าเกษตร..ก้าวสู่โลกยุคใหม่ สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.thaifert.com>
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : อนุสารอสนท , หน้า 118 – 119 พ.ย. 2544

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). “การพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิต การเกษตรสู่การเติบโตสีเขียว,” ใน การประชุมประจำปี 2555 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง อนาคตเกษตรไทยสู่การเติบโตสีเขียว; 6 กันยายน 2555; สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2557. จาก <http://www.nesdb.go.th>

ภาษาต่างประเทศ

Desmond Jolly. (2006). A Handbook for Planning and Managing Agritourism and Nature Tourism Operations. Davis, CA. Accessed 6 July 2014. Available from www.csrees.usda.gov.

Diane Kuehn and et. al. (2000). Considerations for Agritourism Development. Oswego, New York. Accessed 8 July 2014. Available from www.verderiverinstitute.org

Dora Ann Hatch. (2009). Agritourism : Best Management Practises and Plan of Operation. Area Agent Community Rural Development & Extension Agritourism Program Coordinator. Accessed 6 July 2014. Available from www.lsuagcenter.com/agritourism

Hsu, Chia-Chien. (2005). Identification of Intangible Resources Essential to Agritourism Enterprises in Taiwan: A Delphi Study. Accessed 8 July 2014. Available from <https://etd.ohiolink.edu>.

Pandurang Taware. (2000). Agri-tourism: Innovative Supplementary Income Generating Activity for Enterprising Farmers. Confederation of Indian Industry. Accessed 9 July 2014. Available from www.agritourism.in/.../Agri-Tourism_Concept_Note.pdf.

Torres, Rebecca M. (2003). "Linkages between Tourism and Agriculture in Mexico." *Annals of Tourism Research*, 30.3 : 546-66.

Wolfe, K., and G. Bullen. (2009). "Agritourism, your way: A how-to guide for successful agritourism enterprises." University of Georgia's Center for Agribusiness and Economic Development and North Carolina State Cooperative Extension Service's Business Side of Agritourism Program Series.n.d. Accessed 9 July 2014. Available from <http://www.clemson.edu>